

#33

SZABÓ, Joseph

SZABÓ, JOSEPH (1925-2010)

Felindultság | Discomposure, 1986

Olaj, fa | Oil on wood, 120x122 cm

Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: J. Szabó

Kezdő ár | Starting price: 1 600 000 Ft | 4 384 EUR

Becsérték: 3 000 000 - 5 000 000 Ft

Estimate: 8 219 - 13 699 EUR

KIÁLLÍTVA | EXHIBITED:

| Szabó J. Festmények-rajzok-szobrok.

Paul - Valéry Múzeum, Jen Vilar Színház, Séte, 1988. július 21. - augusztus 30.

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED:

| N. Mészáros Júlia: Archaikus és posztmodern - Joseph Szabó (1925-2010).

2020., 258. oldal

Az utóbbi években sorra jelentek meg azok a magyar származású művészek, akik életművük zömét már külföldön, többségében Franciaországban alkották meg, ott is váltak világhírűvé, és csupán a legújabb évezredben ismerhette meg behatóbban őket a hazai közönség. Ilyen újralfedezés volt Csernus Tibor, Hantai Simon, Reigl Judit, Rozsda Andre

vagy Joseph Szabó munkássága, akiknek modernsége, relevanciája frissítően hatott a huszadik század magyar művészet történetére, és némileg át is írta azt. Mert bár ezek az emigrált művészek soha nem alkottak egységes csoportot, és mindegyikük egyedi stílust dolgozott ki, akkor is sok dolog összekötötte őket; egymásra feltétlen hatottak.

Joseph Szabó 1947 és 1953 között végezte el a főiskolát, majd pár évig még ösztöndíjakkal, állami megbízásokkal eltengődött az itthoni művészeti életben, és készítette a szocialista realista propaganda képeket, de amint 1956-ban rövid időre megnyílt a határ, kapva-kapott az alkalmon, és családját, barátait hátrahagyva Párizsba ment.

1. Cím nélkül (Kollektív Szituacionista Festmény), 1961
Guy Debord, Jacqueline de Jong, Asger Jorn, Jeppesen Victor Martin, Jørgen Nash,
Heimrad Prem, Hardy Strid, Helmut Sturm, Hans-Peter Zimmer és Joseph Szabó aláírásával

2. Rozsda Endre: *Hommage à Stravinsky, 1976*
magántulajdon

Nem sokáig tétlenkedett, ismét belevetette magát a tanulásba, hogy tiszta lappal indulhasson, ezért beiratkozott a párizsi, majd a nizzai Képzőművészeti Akadémiára. Ahogy az ötvenes évek elején Hantai és Reigl a szürrealisták szárnyai alatt találtak ideiglenes oltalmat, ahonnan később már magabiztosan, felvértezve tudtak tovább lépni, és kiteljesíteni művészetüket, úgy Szabó pályakezdőként, az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején, ugyancsak egy nemzetközi avantgárd mozgalom berkein belül talált társakat, mégpedig a Situacionista Internacionáléban (pl. Michéle Bernstein, Guy Debord, Christian Dotremont, Asger Jorn, Raoul Vaneigem).¹ A situacionisták legfontosabb feladatuknak a jövőre való felkészülést tartották, de nem militáns módon, hanem összefogva, alulról építkezve. A munkát mint elidegenedett emberi tevékenységet tekintették a problémák alapjának, a kapitalizmust társadalmát pedig úgy látták, mint amiben az emberi kreativitás eltorzult, a lét széttöredezett. Az Asger Jorn vezette festőgyakorlatokon rendszerint nem önálló műveket hoztak létre: céljuk a kollektív festés volt. Az első ember húz egy vonalat a hordozóra, majd a következő az ő instrukciói szerint folytatta, és így közösen, játékos formaként születik meg egy kép. A situacionisták alapvetően antiszürrealisták

voltak, mégis sokféle technikát átvettek tőlük (pl. automatikus írás, kaparások, csurgatások).² Szabó kicsivel később, majd a hatvanas évek második felében, André Breton halála után kezd csak a szürrealizmussal jobban megismerkedni, és ez nagy hatással lesz további művészetére. Joseph Szabó munkássága több korszakra bontható, amelyek a látszólagos eklekticizmus ellenére szervesen összekapcsolódnak: az absztrakt expresszionizmustól a szürrealizmuson át eljut az újfiguratív festészetig. Franciaországi pályája meglehetősen gördülékenyen indult, első önálló kiállítását 1965-ben Madridban, következőt rá egy évre Párizsban tartotta. Utóbbi anyagát teljes egészében felvásárolta egy francia-amerikai származású galériatulajdonos és műgyűjtő, Vincent Price, aki egyben mesés tengerentúli karriert is ígért a fiatal festőnek. Bár Szabó elfogadta az ajánlatot, és rövid időre Chicagóba költözött, de hamar csalódnia kellett, hiszen elveivel nehezen volt összeegyeztethető a szerződéses lét, amelyet elsősorban a kereslet, a divat és a pénz határoz meg. Más értelemben, de végeredményében éppúgy lett volna művészetében korlátozott, mintha Magyarországon maradt volna. Így Szabó három hónap után felmondta az egyezséget, és ettől kezdve soha sem engedett semmiféle kuratori, galériás befolyásnak,

csak akkor és csak azokat a műveit állította ki, amelyeket ő akart.³ Ez is hozzájárult ahhoz, hogy viszonylag ritkán nyílt tárlata. Itthon csak egész későn, 2006-ban Sopronban volt az első kiállítása, addig kevesen ismerhették. Ám 2012-ben, testvére jóvoltából hazakerült egész életműve, amelynek feldolgozása folyamatban van; első magyar nyelvű monográfiáját N. Mészáros Júlia írta.

A nyolcvanas években Szabó eljutott a monokróm, egyalakos, majd mozgalmos tömegeket ábrázoló képektől a felület egész terjedelmét kitöltő, és színvilágában rendkívül gazdag geometrikus hálószerkezetekig, melyek Rozsda hatvanas-hetvenes években készült szürrealista mozaik-kompozícióit juttathatják eszünkbe. Szabó is önálló képtípus megalkotásával kísérletezett; sajátos világot teremtett, amelyben minden egyidejű lesz és lehetségessé válik. *A Felindultság* (1986) című képen az alapszínekben pompázó és pálcika baktériumokra emlékeztető alakzatok, hol összeütköznek, hol keresztezik egymást, míg végül egyfajta plasztikus, higanyszerűen változó, mozgó formába tömörülnek, amit a rajzosság és a színek, a sík és a tér, az áttetszőség és átjárhatatlanság, a valóság és valamiféle transzcendentális energia bonyolult kapcsolata jellemez.

FÖLDES LÉNA

1 N. Mészáros Júlia: *J. Szabó - Archaikus és posztmodern*. Budapest, 2020.

2 A csoportról ld. részletesebben: Konok Péter: *A lehetetlent követelve - A situacionisták társadalomképéről*. In: *Eszmélet* 2001/50. szám., 102-119.

3 N. Mészáros Júlia: *J. Szabó - Archaikus és posztmodern*. Budapest, 2020., 7.

